

[P220]
Увод у архитектуру
рачунара

8

Саша Малков
Универзитет у Београду
Математички факултет
2013/2014

[P271]
Увод у архитектуру рачунара
Саша Малков

Тема 9
Кеш
(наставак)

Иницијално стање кеша

- Непосредно по укључивању рачунара кеш је празан
  - тј. садржи отпатке
- Не постоји посебна процедура иницијалног пуњења кеша
- Примењују се исти поступци пуњења и коришћења као и у уобичајеном раду кеша

Пресликавање адреса

- Када је потребно приступити садржају неке меморијске локације, најпре се проверава да ли је већ у кешу или није
- Ако јесте потребно је установити где се у кешу налази
  - тј. израчунати његову адресу у кешу
- Овај поступак се назива *пресликавање адреса*
  - Адреса меморије се пресликава у адресу кеша

Функције пресликавања

- Пресликавање адреса се одвија неком од функција пресликавања:
  - непосредно пресликавање
  - асоцијативно пресликавање
  - скуп-асоцијативно пресликавање

(о начинима пресликавања ће бити речи нешто касније)

Величина блока

- Ако податак није у кешу, чита се из меморије
- Том приликом се уписује у кеш
- Због локалности података, из меморије се чита и у кеш уписује не само један податак него већи блок
- Величина блока може бити променљива или константна
  - нпр. Код процесора *Intel Pentium* и *PowerPC* блокови су фиксне величине: 32 бајта

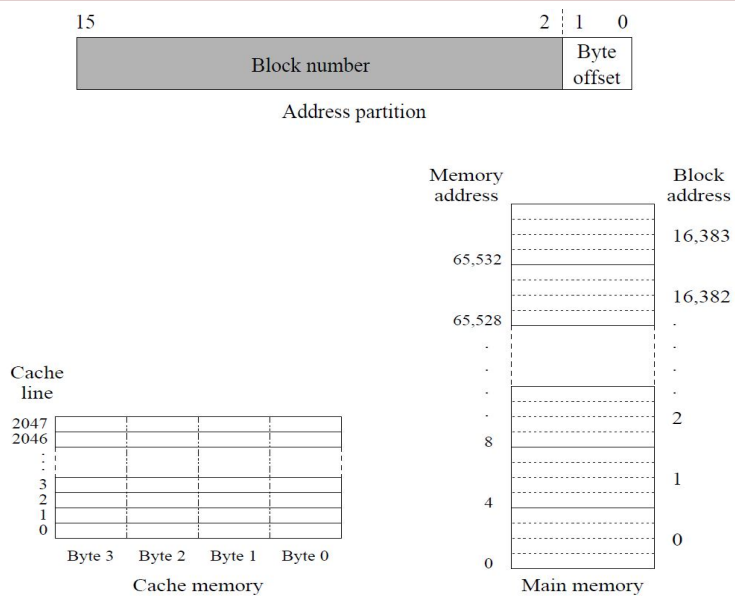
Поравнавање блока

- Ради једноставности али и ефикасности читања, често се прибегава поравнању блокова
  - Ако је величина блока B бајтова, обично се адресе равнају по почецима блокова
  - Нижих $b = \log_2 B$ битова адресе чине *положај у блоку*
  - Преостали виши битови чине *број блока*
- И садржај кеша се дели по блоковима величине B бајтова
- Блокови у кешу се називају *линије кеша*

Универзитет у Београду - Математички факултет

Пример поравнавања блокова величине 4 бајта

Универзитет у Београду - Математички факултет

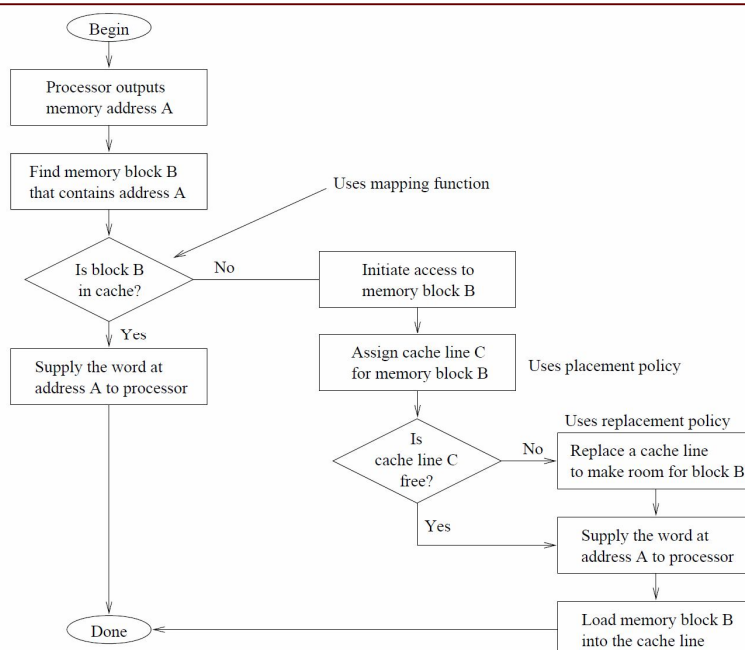
Пуњење кеша

- Линија кеша у коју ће се уписати прочитан блок одређује се функцијом пресликавања
- Ако та линија кеша није слободна, потребно је одабрати линију кеша која је кандидат за замену
  - Ако функција пресликавања израчунава фиксну линију онда не постоји избор
  - Ако функција пресликавања израчунава скуп линија кеша, онда се примењује нека политика замењивања за избор линије кеша

Универзитет у Београду - Математички факултет

Алгоритам читања

Универзитет у Београду - Математички факултет

Врсте функција пресликавања

- Непосредно пресликавање
  - одређује тачно једну линију кеша за сваки меморијски блок
  - једноставна имплементација
  - ниска флексибилност може да ослаби перформансе
- Асоцијативно пресликавање
  - нема ограничења - свака линија кеша може бити коришћена за било који меморијски блок
  - максимална флексибилност
  - веома сложена имплементација
- Скуп-асоцијативно пресликавање
  - одређује се скуп линија кеша за сваки меморијски блок
  - компромис између претходне две врсте пресликавања
  - најчешће се примењује

Непосредно пресликавање

- Пресликавањем се одређује тачно једна линију кеша за сваки меморијски блок
  - Обично се користи функција $c = i \bmod C$
    - c – линија кеша
    - i – меморијски блок
    - C – број линија кеша (величина кеша у линијама)

Пример непосредног пресликавања

- Меморија 64B
- Кеш 16B
- Блок 4B

Block address	Byte 3	Byte 2	Byte 1	Byte 0	Mapped to cache line
15	█	█	█	█	3
14	█	█	█	█	2
13	█	█	█	█	1
12	█	█	█	█	0
11	█	█	█	█	3
10	█	█	█	█	2
9	█	█	█	█	1
8	█	█	█	█	0
7	█	█	█	█	3
6	█	█	█	█	2
5	█	█	█	█	1
4	█	█	█	█	0
3	█	█	█	█	3
2	█	█	█	█	2
1	█	█	█	█	1
0	█	█	█	█	0

Cache memory

Main memory

IP220 | Увод у архитектуру рачунара - Саша Малков - 2013/14 - час 8

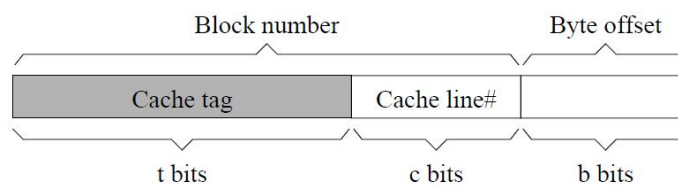
12

Универзитет у Београду - Математички факултет

Делови адресе

- Делови меморијске адресе су:
  - најнижих $b = \log_2 V$ битова адресе чине *положај у блоку*
  - наредних $c = \log_2 C$ битова чине *линију кеша*
  - највиших t битова чине *ознаку кеша*

Садржај кеша

- За сваку линију кеша морају постојати следећи подаци:
  - садржај кеша
    - B бајтова који представљају садржај линије кеша
    - копија преликаног меморијског блока
  - бит исправности
    - означава да ли је садржај линије исправан
    - 1 означава исправан а 0 неисправан садржај
    - иницијално је 0
  - ознака кеша (енгл. *tag*)
    - t битова који означавају ком меморијском блоку одговара тренутни садржај линије кеша

Универзитет у Београду - Математички факултет

Садржај кеша (2)

Valid bit	Cache tag	Cache data	Cache line
0	???	??? ??? ??? ???	3
1	valid tag	4-bytes of valid cache data	2
1	valid tag	4-bytes of valid cache data	1
1	valid tag	4-bytes of valid cache data	0

Универзитет у Београду - Математички факултет

Пример непосредног пресликавања

- Процесор *Intel Pentium*:
  - адресни простор је $4GiB$
  - кеш са непосредним пресликавањем $256KiB$
  - величина линије кеша је $32B$

- положај у блоку је дужине $b = 5$ битова
- број линија кеша је $256KiB / 32B = 8192 = 8Ki$
- адреса линије кеша је дужине $c = \log_2 8192 = 13$ битова
- ознака кеша је преосталих $32-5-13 = 14$ битова

Поступак пресликавања

- Да би се пронашла одговарајућа линија кеша, примењује се функција пресликавања по модулу
- Ако је линија кеша исправна и ознака кеша одговара меморијском блоку, то значи да садржај линије кеша већ одговара датом меморијском блоку
- Ако блок није у кешу, онда се чита из меморије и уписује у одговарајућу линију кеша
  - ако је линија кеша била попуњена, њен садржај се претходно обрађује у складу са политиком писања

Пример непосредног пресликавања

- Нека је величина кеша 4 линије x 4 бајта
- Нека се приступа редом меморијским адресама:
  - 0, 16, 0, 32, 0, 32, 0, 16, 0, 16, 0, 16
- Колики је степен погодака?
- Адресе 0, 16 и 32 одговарају блоковима 0, 4 и 8
- Свим овим блоковима одговара линија кеша 0
- Степен погодака је 0
- Ово је пример најгорег могућег сценарија
- Случај да се садржај линије кеша замењује пре него што се иједном поново реферише назива се *расширесање кеша*

Пример непосредног пресликавања

Block accessed	Hit or miss	Cache line 0	Cache line 1	Cache line 2	Cache line 3
0	Miss	Block 0	???	???	???
4	Miss	Block 4	???	???	???
0	Miss	Block 0	???	???	???
8	Miss	Block 8	???	???	???
0	Miss	Block 0	???	???	???
8	Miss	Block 8	???	???	???
0	Miss	Block 0	???	???	???
4	Miss	Block 4	???	???	???
0	Miss	Block 0	???	???	???
4	Miss	Block 4	???	???	???
0	Miss	Block 0	???	???	???
4	Miss	Block 4	???	???	???

Пример непосредног пресликавања (2)

- Нека је величина кеша 4 линије x 4 бајта
- Нека се приступа редом меморијским блоковима:
  - 0, 7, 9, 10, 0, 7, 9, 10, 0, 7, 9, 10
- Колики је степен погодака?

- Ово је пример најбољег могућег сценарија
- Свака линија кеша се пуни само по једанпут

Пример непосредног пресликавања (3)

Block accessed	Hit or miss	Cache line 0	Cache line 1	Cache line 2	Cache line 3
0	Miss	Block 0	???	???	???
7	Miss	Block 0	???	???	Block 7
9	Miss	Block 0	Block 9	???	Block 7
10	Miss	Block 0	Block 9	Block 10	Block 7
0	Hit	Block 0	Block 9	Block 10	Block 7
7	Hit	Block 0	Block 9	Block 10	Block 7
9	Hit	Block 0	Block 9	Block 10	Block 7
10	Hit	Block 0	Block 9	Block 10	Block 7
0	Hit	Block 0	Block 9	Block 10	Block 7
7	Hit	Block 0	Block 9	Block 10	Block 7
9	Hit	Block 0	Block 9	Block 10	Block 7
10	Hit	Block 0	Block 9	Block 10	Block 7

Асоцијативно пресликавање

- Свака линија кеша може бити коришћена за било који меморијски блок
- Максимална флексибилност
- Веома сложена имплементација
  - Потенцијални проблеми са перформансама

Пример асоцијативног пресликавања

- Нека је величина кеша 4 линије x 4 бајта
- Нека се приступа редом меморијским адресама:
  - 0, 16, 0, 32, 0, 32, 0, 16, 0, 16, 0, 16
- Колики је степен погодака?
- Сваки блок може да користи било коју линију кеша
  - Блок 0 се записује у првој слободној линији (нпр. 0)
  - Блок 4 у наредној слободној линији (нпр. 1)
  - Блок 8 у наредној слободној линији (нпр. 2)
- Степен погодака је $9/12 = 0.75$
  - То је највиши степен који се може постићи на датом примеру

Пример асоцијативног пресликавања

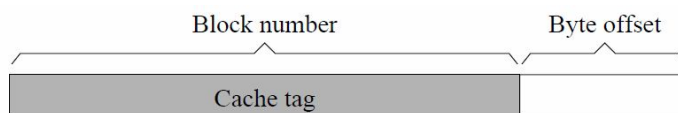
Block accessed	Hit or miss	Cache line 0	Cache line 1	Cache line 2	Cache line 3
0	Miss	Block 0	???	???	???
4	Miss	Block 0	Block 4	???	???
0	Hit	Block 0	Block 4	???	???
8	Miss	Block 0	Block 4	Block 8	???
0	Hit	Block 0	Block 4	Block 8	???
8	Hit	Block 0	Block 4	Block 8	???
0	Hit	Block 0	Block 4	Block 8	???
4	Hit	Block 0	Block 4	Block 8	???
0	Hit	Block 0	Block 4	Block 8	???
4	Hit	Block 0	Block 4	Block 8	???
0	Hit	Block 0	Block 4	Block 8	???
4	Hit	Block 0	Block 4	Block 8	???

Универзитет у Београду - Математички факултет

Делови адресе

- Делови меморијске адресе су:
  - најнижих $b = \log_2 V$ битова адресе чине *положај у блоку*
  - свих преосталих t битова чине *ознаку кеша*

Универзитет у Београду - Математички факултет

Проблеми са асоцијативним пресликавањем

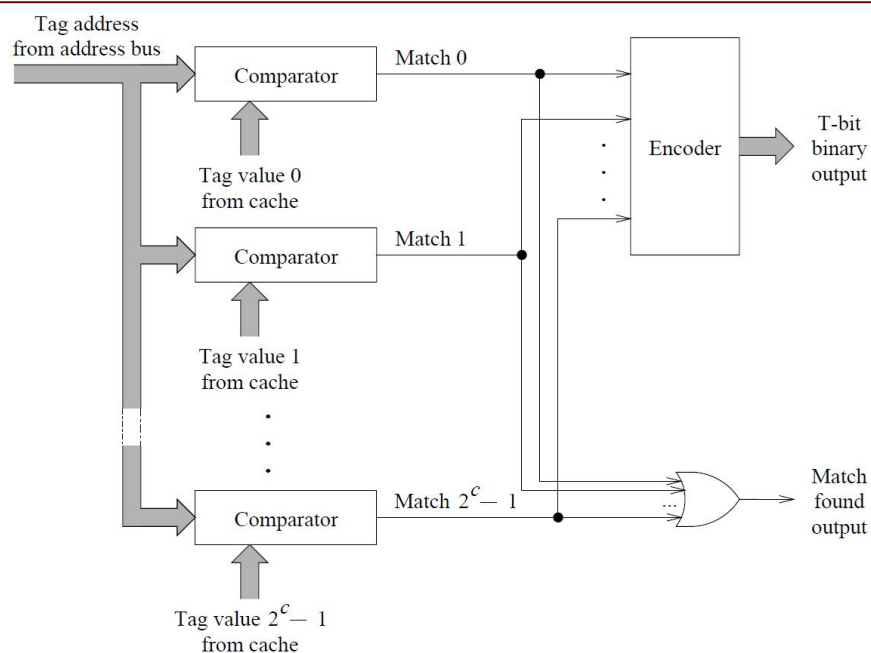
- Дужина ознаке кеша је већа него код непосредног пресликавања
  - ово није најважнији проблем али
  - има утицаја на количину потребних података за линију кеша
- Провера да ли је меморијски блок већ записан у некој линији кеша је значајно сложенија
  - уместо да се проверава само једна линија кеша, потребно је да се ознаке *свих* исправних линија кеша упореде са ознаком датог блока
  - то захтева 2^c поређења дужине $t+c$ битова
- Последица је да је имплементација сложенија и скупла него код непосредног пресликавања

Универзитет у Београду - Математички факултет

[P220] Увод у архитектуру рачунара - Саша Малков - 2013/14 - час 8

26

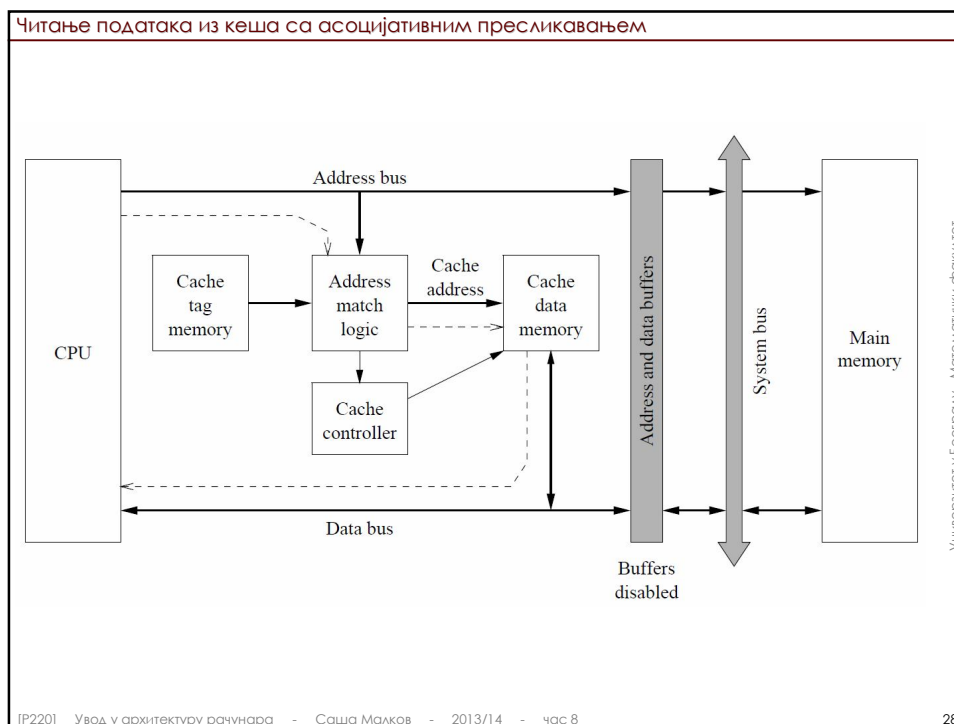
Поређење ознака код асоцијативног пресликавања

Универзитет у Београду - Математички факултет

[P220] Увод у архитектуру рачунара - Саша Малков - 2013/14 - час 8

27

Скуп-асоцијативно пресликавање

- Компромис између непосредног и асоцијативног пресликавања
- Пресликавање се одвија слично непосредном пресликавању, али се за један меморијски блок одређује скуп линија кеша уместо само једне линије кеша
  - Величина скупа је обично неки мањи степен броја 2
    - 2, 4, 8 или 16
  - енгл. “*4-way associative mapping*” (за скупове вел. 4)

Пример скуп-асоцијативног пресликавања

- Меморија $64B$
- Блок $4B$
- Кеш $16B$
  - 2 скупа x 2 линије x $4B$

	Byte 3	Byte 2	Byte 1	Byte 0	Line
Set 1					3
					2
Set 0					1
					0

Cache memory

Block	Byte 3	Byte 2	Byte 1	Byte 0	Set #
15					1
14					0
13					1
12					0
11					1
10					0
9					1
8					0
7					1
6					0
5					1
4					0
3					1
2					0
1					1
0					0

Main memory

Универзитет у Београду - Математички факултет

[P220] Увод у архитектуру рачунара - Саша Малков - 2013/14 - час 8 30

Пример скуп-асоцијативног пресликавања

- Нека је величина кеша 4 линије x 4 бајта
- Нека се приступа редом меморијским адресама:
  - 0, 16, 0, 32, 0, 32, 0, 16, 0, 16, 0, 16
- Колики је степен погодака?

- Сваки од блокова 0, 4 и 8 се пресликава у скуп линија 0
  - Блок 0 се записује у првој слободној линији скупа 0 (нпр. 0)
  - Блок 4 у наредној слободној линији скупа 0 (нпр. 1)
  - При првом приступању блоку 8 све линије скупа 0 су већ заузете:
    - примењује се *политика замењивања* како би се одабрала линија чији ће се задржај заменити
    - на пример, ако се замењује линија која дуже није коришћена, то ће бити линија блока 4
    - када се поново буде приступало блоку 4, поступа се слично
- Степен погодака је $8/12 = 0.67$

Универзитет у Београду - Математички факултет

[P220] Увод у архитектуру рачунара - Саша Малков - 2013/14 - час 8 31

Пример скуп-асоцијативног пресликавања (2)

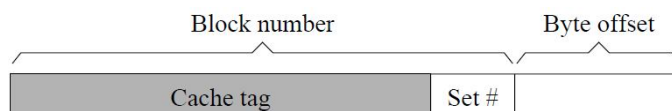
Block accessed	Hit or miss	Set 0		Set 1	
		Cache line 0	Cache line 1	Cache line 0	Cache line 1
0	Miss	Block 0	???	???	???
4	Miss	Block 0	Block 4	???	???
0	Hit	Block 0	Block 4	???	???
8	Miss	Block 0	Block 8	???	???
0	Hit	Block 0	Block 8	???	???
8	Hit	Block 0	Block 8	???	???
0	Hit	Block 0	Block 8	???	???
4	Miss	Block 0	Block 4	???	???
0	Hit	Block 0	Block 4	???	???
4	Hit	Block 0	Block 4	???	???
0	Hit	Block 0	Block 4	???	???
4	Hit	Block 0	Block 4	???	???

Универзитет у Београду - Математички факултет

Делови адресе

- Делови меморијске адресе су:
  - најнижих $b = \log_2 B$ битова адресе чине *положај у блоку*
  - наредних $s = \log_2 S$ битова одређују *скуп линија кеша*
  - највиших t битова чине *ознаку кеша*
    - употребљава се као код асоцијативног пресликавања

Универзитет у Београду - Математички факултет

Предности скуп-асоцијативног пресликавања

- Предности у односу на непосредно су сличне као и предности асоцијативног
  - омогућавање вишег степена погодака
    - и у случају најгорег сценарија
    - и у просечном случају
- Предности у односу на асоцијативно су
  - мања дужина ознаке кеша
  - мањи број кандидата које је потребно проверавати
    - уместо 2^c поређења по t битова
    - потребно је 2^s поређења по t -s битова
- Слабости
  - нешто нижи степен погодака него у случају асоцијативног пресликавања

Политике замењивања

- Политика замењивања се примењује ради одабира линије кеша чији ће садржај бити замењен садржајем новом меморисјког блока
- Зависи од примењеног пресликавања
  - у случају непосредног пресликавања не постоје политике замењивања зато што нема избора
  - у случају скуп-асоцијативног пресликавања
    - политика замењивања најдуже некоришћене линије кеша
    - политика замењивања псеудо-најдуже-некоришћене линије
    - политика произвољног замењивања
    - FIFO – прва прочитана се прва замењује
    - LFU – најмање пута коришћена

Политика замењивања најдуже некоришћене линије кеша

- (енгл. *least recently used* – *LRU*)
- Идеално би било да се замени онај меморијски блок који најдуже неће бити поново коришћен
- “Предвиђање” се заснива на принципу локалности
- Замењује се садржај оне линије кеша која најдуже није била коришћена

Имплементација

- За скупове величине 2 довољан је један бит по скупу, за означавање последње коришћене линије
- За веће скупове се праве одговарајући коначни аутомати
  - За скуп величине 4
    - $4! = 24$ могућих комбинација редоследа
    - потребно је 5 битова по скупу линија
  - За скуп величине 8
    - $8! = 40320$ могућих комбинација редоследа
    - потребно је 16 битова по скупу линија

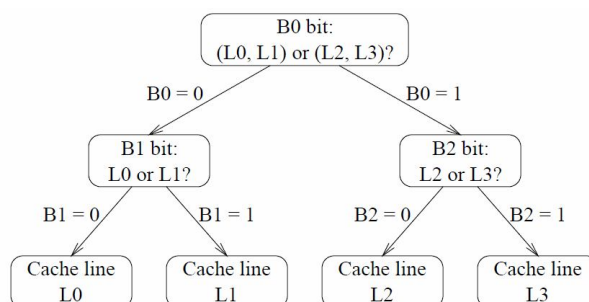
Политика замењивања псеудо-најдуже-некоришћене линије кеша

- У пракси се поједностављује имплементација политике “најдуже некоришћене” линије кеша:
  - све линије кеша у скупу се деле на две групе
  - помоћу једног бита се означава којој групи припада линија кеша која је последња коришћена у скупу
  - свака група се даље дели на подгрупе
- Мањи број битава и једноставнији алгоритам
  - за скуп величине W линија потребно је укупно $W-1$ битава (у пуној примени потребно $\log_2 W$)
- Умањена је и прецизност

Универзитет у Београду - Математички факултет

Политика замењивања псеудо-најдуже-некоришћене линије кеша – пример за скуп величине 4

Универзитет у Београду - Математички факултет

Политика произвољног замењивања

- Линија кеша из скупа се бира методом случајног избора
- Што су скупови већи, ова метода је прихватљивија
  - за скупове величине 2 даје око 10% слабији степен погодака
  - за веће скупове разлика постаје скоро безначајна
  - истраживања показују да се у неким случајевима понаша чак и боље него политика замењивања псеудо најмање коришћене линије

FIFO – прва прочитана се прва замењује

- Замењује се она линија кеша која је прва прочитана
- Релативно једноставна имплементација
  - скуп линија кеша се понаша као кружни бафер
  - за сваки скуп је потребан по један кружни бројач који означава која је линија последња попуњена (или која ће бити наредна попуњена / замењена)
- Релативно се ретко употребљава

LFU – најмање пута коришћена

- Замењује се она линија кеша која је најмање пута коришћена након попуњавања
- Нешто сложенија имплементација
  - за сваку линију кеша мора да се води по бројач
- Релативно се ретко употребљава

Политике писања

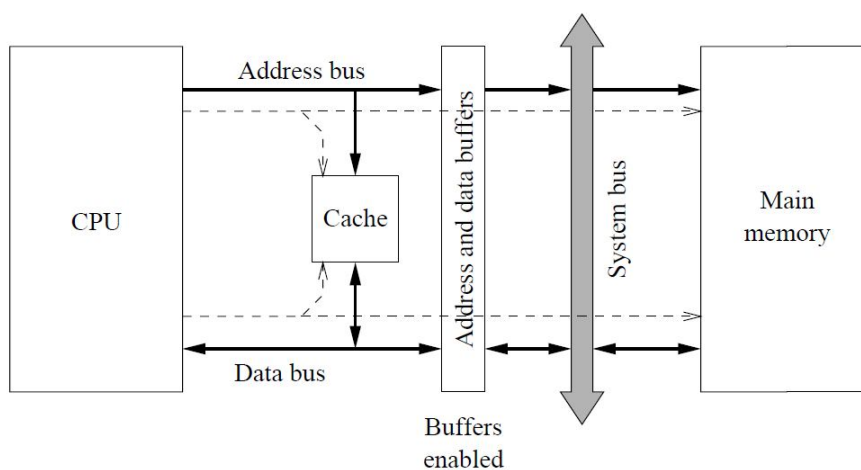
- Када се подаци мењају, мора се узети у обзир да постоје две копије података
  - копија у главној меморији и
  - копија у кешу
- Постоје две основне политике писања
  - писање се обавља само у кеш
    - тзв. политика *писање са преписивањем (write-back policy)*
  - писање се сваки пут обавља и у кеш и у меморију
    - тзв. политика *писање са пропусањем (write-through policy)*

Политика писања са пропуштањем

- При писању се мењају обе копије података
  - мења се копија у кешу
  - мења се и копија у главној меморији

Операција писања у случају поготка и политике писања са пропуштањем

Политика писања са преписивањем

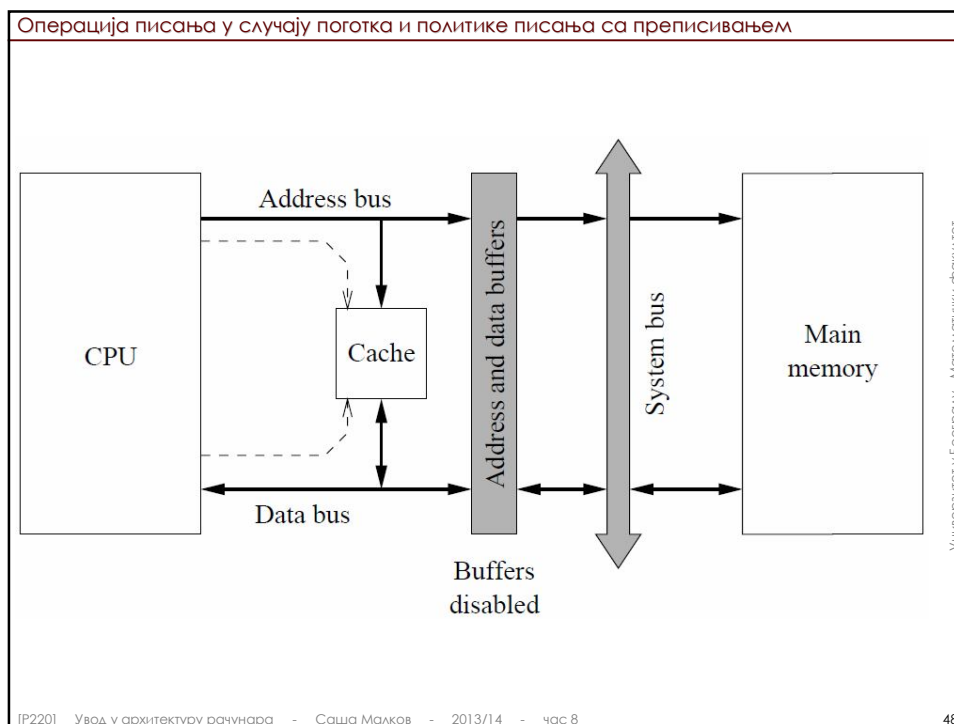
- При писању се мења само копија у кешу
- Копија у главној меморији се ажурира у тренутку замењивања линије кеша
- Замењивање је двоструко дуже него у случају политике писања са пропуштањем

Политика писања са преписивањем (2)

- Оптимизација се постиже евидентирањем да ли је било писања тако да се писање у главној меморији обавља само ако су подаци у кешу измењени
  - за сваку линију кеша се води додатни бит који означава да ли је садржај кеша различит од садржаја главне меморије
    - тзв. *dirty bit*
  - оваква оптимизација је прилично ефикасна зато што писања чине свега око 15% свих приступа меморији

Однос политика писања

- Политика писања са пропуштањем:
  - добро је што су подаци у главној меморији и кешу увек усклађени
    - посебно важно у случају вишепроцесорских система
  - мана је што се при свакој операцији писања ангажује меморијска магистрала (и меморија)
    - пример: сумирање елемената низа
- Политика писања са преписивањем
  - добро је што се писање одвија само једанпут по линији кеша
  - мане:
    - замењивање је двоструко дуже
    - потребан је додатни бит по линији кеша

Бафери за писање

- Бафери за писање омогућавају додатну оптимизацију
- Посебно су корисни у случају политике писања са пропуштањем
  - зато што се ту писање одвија чешће него у случају писања са преписивањем
- Бафери за писање убрзавају рад тако што прикупљају податке за више операција писања, како би их касније одједанпут проследили меморији
- Пример:
  - *Intel Pentium* има 32-бајтни бафер за писање
  - стварно писање се дешава када се бафер попуни, али и у још неким случајевима

Додатни меморијски простор

- Све три функције пресликавања захтевају одређен додатни простор за ознаке
  - Додатни простор се смањује са нивоом асоцијативности
  - Додатни простор се смањује са повећавањем величине линија кеша

Пример додатног простора

- На пример, за неки 32-битни процесор
  - адресни простор 4GiB
  - кеш 32KiB са непосредним пресликавањем
  - величина блока 32B
    - 1024 линије
  - свака линија има
    - $32 \times 8 = 256$ битова података
    - 17 битова ознаке
    - 1 бит исправности
  - $18 / 256 = 7\%$ додатних података
    - опционо још 1 бит усклађености (*dirty bit*)
      - зависно од политике писања

Пример додатног простора (2)

- На пример, за неки 32-битни процесор
  - адресни простор 4GiB
  - кеш 32KiB са непосредним пресликавањем
  - величина блока 4B
    - 8192 линије
  - свака линија има
    - $4 \times 8 = 32$ бита података
    - 17 битова ознаке
    - 1 бит исправности
  - $18 / 32 = 56\%$ додатних података
    - опционо још 1 бит усклађености (*dirty bit*)
      - зависно од политике писања

Пример додатног простора (3)

- На пример, за неки 32-битни процесор
  - адресни простор 4GiB
  - кеш 32KiB са скуп-асоцијативним пресликавањем
    - величина скупа је 4 линије кеша
  - величина блока 32B
    - 1024 линије, 256 скупова
  - свака линија има
    - $32 \times 8 = 256$ битова података
    - 19 битова ознаке
    - 1 бит исправности
  - $20 / 256 = 7.8\%$ додатних података
    - опционо још 1 бит усклађености (*dirty bit*)
      - зависно од политике писања

Пример додатног простора (4)

- На пример, за неки 32-битни процесор
  - адресни простор 4GiB
  - кеш 32KiB са асоцијативним пресликавањем
  - величина блока 32B
    - 1024 линије
  - свака линија има
    - $32 \times 8 = 256$ битова података
    - 27 битова ознаке
    - 1 бит исправности
  - $28 / 256 = 11\%$ додатних података
    - опционо још 1 бит усклађености (*dirty bit*)
      - зависно од политике писања

Пример додатног простора (5)

Block size	Direct mapping (%)	4-way set-associative (%)	Fully associative (%)
32 bytes	7	7.8	11
4 bytes	56	62.5	97

Врсте промашаја

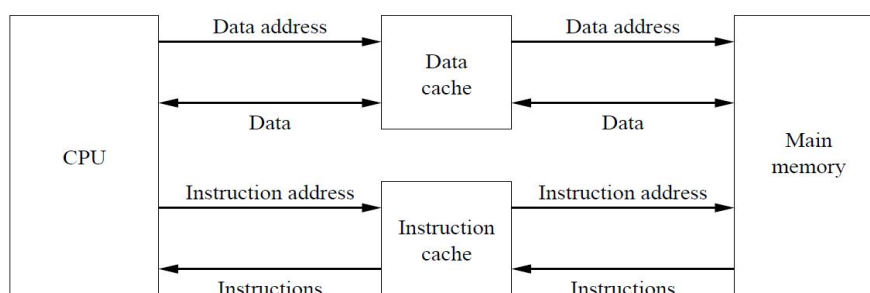
- **Неизбежни промашаји**
  - први приступи неком меморијском блоку морају бити промашаји
- **Промашаји услед капацитета**
  - због мање величине кеша, мора доћи до замењивања садржаја линија кеша
  - могли би се избећи када би било више простора
- **Промашаји услед судара**
  - дешавају се у случају непосредног или скуп-асоцијативног пресликавања, када у кешу има простора, али не за конкретне блокове

Унапређења кеша

- **Циљ**
  - смањивање броја промашаја
  - умањивање утицаја промашаја на ефикасност
- Уводе се сложеније архитектуре кеша:
  - Раздвајање кеша података и кеша инструкција
  - Више нивоа кеша
  - Виртуални и физички кеш

Раздвајање кеша података и кеша инструкција

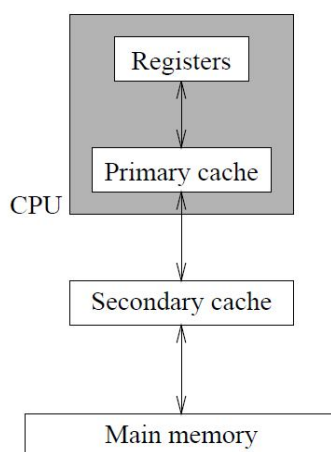

Раздвајање кеша података и кеша инструкција

- Основна идеја је да инструкције и подаци представљају различите врсте садржаја
  - на различит начин им се приступа
    - инструкције се обично не мењају
  - разликује се понављање употребе инструкција и података
- Ако се инструкције и подаци посматрају одвојено
  - локалност је тачнија и
  - будући приступи лакше предвидиви
- Мана је што се пропорција ова два кеша не може мењати динамички (према потреби)

Више нивоа кеша

Више нивоа кеша

- Увођењем више нивоа кеша (*вишестепени кеш*) омогућава се
  - физичко лоцирање кеша на различитим местима
    - L1 кеш (кеш нивоа 1) на процесору, ближе регистрима
    - L2 кеш (кеш нивоа 2) ближе меморији
  - обезбеђивањем L2 кеша који је већи и са већим линијама смањује се цена промашаја кеша L1

Архитектуре вишестепеног кеша

- Ексклузиван кеш
  - сваки блок је на највише једном нивоу кеша
  - смањено понављање значи већи простор
  - сваки ниво мора да има исту величину линија
- Инклузиван кеш
  - кеш вишег нивоа садржи блокове који су у кешу нижег нивоа
  - при замењивању блокова једног нивоа се врши писање само на следећем нивоу
  - кеш вишег нивоа може да користи веће линије
- Углавном инклузиван кеш
  - кеш вишег нивоа може али не мора да садржи блокове који су у кешу нижег нивоа

Рад вишестепеног кеша (инклузиван случај)

- Процесор покушава да приступи подацима у кешу L1
  - ако су подаци пронађени, они се читају из кеша L1 (*погодак кеша L1*)
  - ако нису (*промашај кеша L1*), подаци се морају читати из кеша L2 или из главне меморије
- У случају промашаја кеша L1, кеш контролер покушава да приступи подацима у кешу L2
  - ако су подаци пронађени у кешу L2, они се читају одатле (*погодак кеша L2*)
    - реч се прослеђује процесору
    - блок се уписује у кеш L1
  - ако нису (*промашај кеша L2*), подаци се читају из главне меморије
    - реч се шаље процесору
    - блок (или блокови различитих величина) се уписују у оба кеша

Перформансе вишестепеног кеша

- Намена кеша L2 је да “ухвати” промашаје кеша L1
  - Ако је степен погодака кеша L1 90% и степен погодака кеша L2 такође 90%, онда је укупан степен промашаја (заступљеност приступа који морају да се обрате главној меморији) свега 1%

(инклузиван случај)

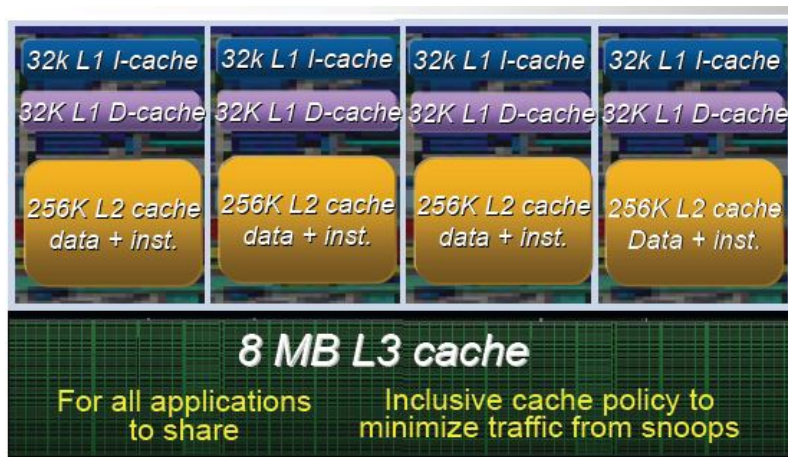
(идеализовано, за случај различитих величина линија)

Пример савремене архитектуре

- Процесор *Intel Core i7 (Ivy Bridge)*
  - Свако језгро процесора има
    - кеш нивоа L1, одвојено за инструкције и податке, сваки по:
      - 32 KiB, 512 линија по 64B
      - 8-скуп-асоцијативан
      - 4 циклуса по инструкцији
    - кеш нивоа L2
      - 256KiB, 512 линија по 512B
      - 8-скуп-асоцијативан
      - 10 циклуса по инструкцији
  - Процесор садржи и дељени кеш L3
    - 2-15MiB, величина линије 512B
    - 16-скуп-асоцијативан
    - инклузиван
    - брзина зависи од варијанте процесора

Пример савремене архитектуре - Процесор *Intel Core i7*

Пример перформанси савремене архитектуре - Процесор *Intel Core i7*

	Read	Write	Copy	Latency
Memory	20718 MB/s	20556 MB/s	23209 MB/s	39.2 ns
L1 Cache	127928 MB/s	63959 MB/s	120758 MB/s	1.0 ns
L2 Cache	72827 MB/s	41207 MB/s	60977 MB/s	3.0 ns
L3 Cache	40457 MB/s	28699 MB/s	36270 MB/s	3.8 ns

CPU Type: QuadCore Intel Core i7-3770K (Ivy Bridge-DT, LGA1155)
 CPU Clock: 3999.9 MHz (original: 3500 MHz, overclock: 14%)
 CPU FSB: 100.0 MHz (original: 100 MHz)
 CPU Multiplier: 40x CPU Stepping: E1/L1/N0/P0
 Memory Bus: 933.3 MHz DRAM:FSB Ratio: 28:3
 Memory Type: Dual Channel DDR3-1867 SDRAM (9-11-9-30 CR1)
 Chipset: Intel Panther Point Z77, Intel Ivy Bridge
 Motherboard: Asus P8Z77-V Deluxe
 AIDA64 v2.30.1917 Beta / BenchDLL 2.7.398-x64 (c) 1995-2012 FinalWire Ltd.

Save Start Benchmark Close

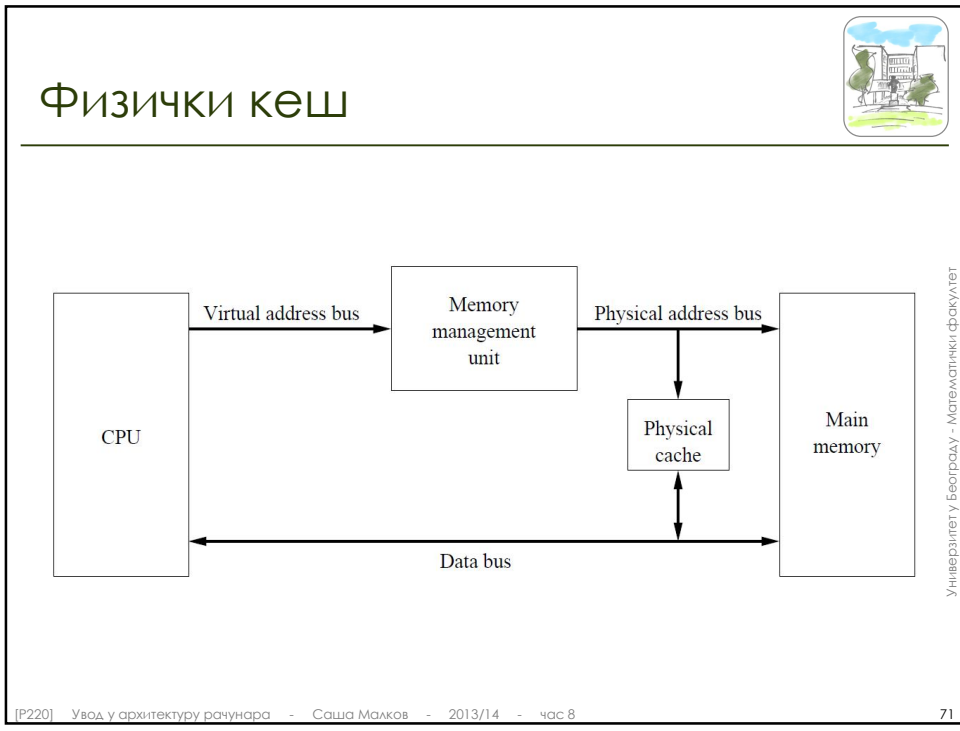
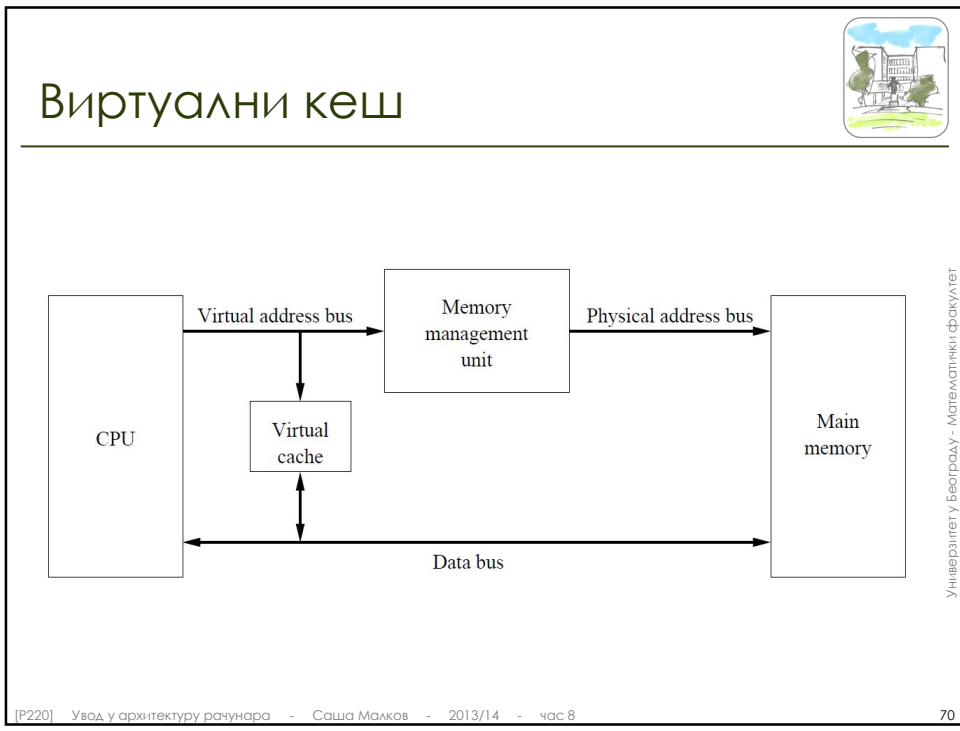
[P220] Увод у архитектуру рачунара - Саша Малков - 2013/14 - час 8 68

Универзитет у Београду - Математички факултет

Виртуални и физички кеш

- Кеш уобичајено ради на нивоу физичких адреса
- Међутим, нема разлога да његов рад не буде на нивоу виртуалних адреса
- Физички кеш се налази између транслятора адреса и меморије
- Виртуалан кеш се налази између процесора и транслятора адреса
- Кеш који је ван процесора може да буде само физички

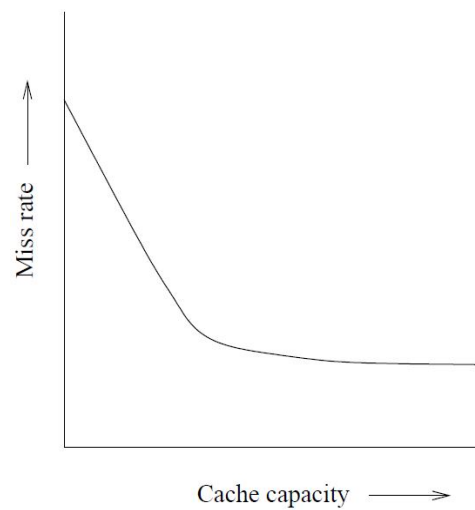
Елементи дизајна кеша

- Најважније аспекте дизајна кеша чине:
  - капацитет кеша
  - величина линија (блокова)
  - степен асоцијативности
  - јединственост или специјализованост
  - број нивоа
  - политика писања
  - виртуалан или физички кеш

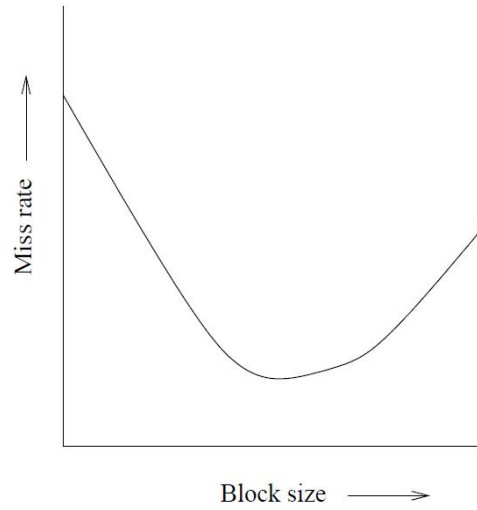
Универзитет у Београду - Математички факултет

Однос капацитета кеша и перформанси

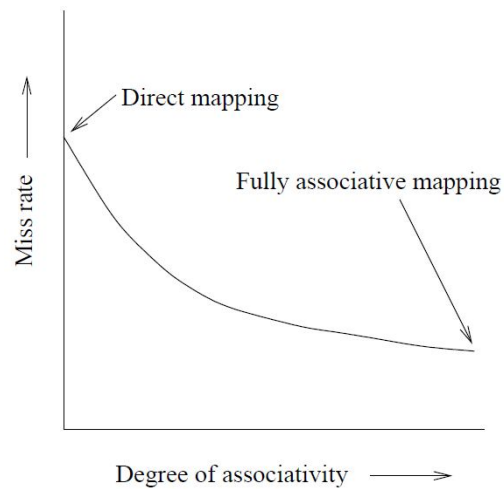
Универзитет у Београду - Математички факултет

Однос величине блока и перформанси (при истом капацитету)

Универзитет у Београду - Математички факултет

Однос асоцијативности и перформанси (при истом капацитету и величини линија)

Универзитет у Београду - Математички факултет

Литература

- *Sivarama Dandamudi, Fundamentals of Computer Organization and Design, Springer, 2002.*
- *Ненад Мишић, Основи рачунарских система, Математички факултет, 2002.*